

PROFESORUL MIRCEA IONIȚĂ - ADEVĂRAT PILON
AL INTELECTUALITĂȚII NOASTRE

(alocuțiune rostită la ședința de decizie a lucrărilor
Colocviului Științific Comemorativ Național cu participare internațională
„Tradiție și modernitate în abordarea limbajului”, Bălți, 26 noiembrie 2011)

Anatal LENȚA,

conferențiar universitar, doctor în filologie
(Universitatea de Stat din Moldova)

Întreaga sa viață, regretatul profesor Mircea Ioniță a pledat cauza limbii franceze, atât în aulele studentești, cât și în fața colegilor - profesori de facultate, de licee și colegii, în plenul multor colocvii științifice. Mulți ani el a explicat specialiștilor dimensiunile de cuprindere conceptuală de către limba franceză a realității extralingvistice, a arătat forța expresivă a unităților și structurilor limbii franceze, a dat consistență și suficiență sevă întremătoare multor teorii ale lingviștilor francezi. De aceea ar fi, credem, elegant și corect să zicem la început doar câteva cuvinte în limba franceză:

Chers collègues, chers étudiants,

Toutes les fois que je me trouve à Bălți, je m'aperçois que je suis à la recherche de quelque chose de très important: je cherche la maison où j'étais logé à mes débuts d'étudiant; je cherche le cinéma, l'unique cinéma du centre-ville de cette époque déjà très éloignée où j'ai invité pour la première fois une jeune fille, ma jeune fille et où furtivement, encouragé par la pénombre, j'ai touché pour la première fois sa main dans l'espoir de lui montrer mes sentiments de flăcău; je cherche les petites rues très anciennes, mais si spacieuses pour un jeune homme venu d'un village du nord de la Bessarabie; je cherche ces rues tortueuses et sombres et à beaucoup d'endroits pleines de l'eau d'un automne tardif et d'un printemps précoce; je cherche les petites boutiques qui emplissaient presque tout l'espace du centre-ville et à l'intérieur desquelles l'ombre était plus présente, plus convaincante et plus dominante que le sourire d'une pâle vendeuse rongée par la goutte. Bref, toutes les fois que je viens à Bălți, je suis à la recherche du temps depuis longtemps révolu, je cherche mes débuts, mes premiers balbutiements en français, mes premiers jugements sur ce qu'est la vie et l'existence humaine. Je cherche mes premiers professeurs qui ont donné le meilleur d'eux-mêmes, de leur savoir faire et de leur savoir être, qui ont su me former et me cultiver, me transmettre de la manière la plus élégante, la plus noble et la plus avenante le sens et les dimensions de ma vie. Un de ces professeurs, à côté de Benedict Popandopolo, de Stefania et Alexandru Biletov, de l'éléгантissime Ludmila Bușuleanu, les grands noms qui ont formé un grand espace conceptuel, didactique et scientifique à l'ancien Institut des Langues Étrangères de Bălți, donc une de ces grandes personnalités a été pour moi le professeur Mircea Ioniță, bien qu'il ne soit pas entré comme professeur dans la salle où j'étais étudiant.

Quand il m'arrive de me promener dans les rues de la ville d'aujourd'hui, j'éprouve en même temps de la tristesse, quand je constate l'absence d'une maison ancienne ou la disparition d'une rue, dans laquelle je ne vois plus les visages des

personnes qui accompagnaient ma jeunesse, mais encore j'éprouve aussi des moments de joie, voire d'orgueil, quand je réalise combien la ville a changé, combien elle a embelli. Et je suis fier de mes collègues-professeurs qui par leurs activités multiples embellissent cet espace géo-national, qui contribuent d'une manière efficace à rendre les jeunes d'ici et d'ailleurs encore plus beaux, encore plus compétitifs, encore plus roumains.

Mult stimaiți colegi,

Atunci când scriam despre valorile teoretice ale prof. Mircea Ioniță, încercam să pun în valoare ceea ce credeam mai important în concepția lui, și anume, noțiunea de algoritm al analizei gramaticale, tipurile de predicat ale propoziției franceze. Astăzi ne vom opri la alte momente, tot atât de importante: este vorba aici de concepția gramaticianului nostru despre structura frazei (complexe) și, în special, despre *logica internă* a acestei unități sintactice. În „*Syntaxe française*”, ideea de logică internă este expusă pe câteva zeci de pagini și reține atenția cititorului, orientându-o spre cele mai sensibile momente ale acestei unități. Vom spune că fraza (complexă), în interpretarea prof. M. Ioniță, este „un sistem de propoziții, statutul cărora este definit în funcție de valoarea lor semantică, funcțională și structurală și care se ordonează între ele în vederea discretizării experienței comunicative”¹. Structura gramaticală a unei fraze (complexe) este o materializare a raporturilor existente între propoziții, o vizualizare a locului și valorii funcționale a fiecărei propoziții în structura unui întreg sintactic.

Timp de mai mulți ani, prof. M. Ioniță a promovat aceste idei, dându-le viață și explicându-le particularitățile structural-semantice cu verva lui de gramatician de primă mărime. Profesorii de astăzi, cei care au avut fericirea să-l asculte explicându-le teoria, își dau bine seama că fără schemele savantului M. Ioniță este greu, dacă nu chiar imposibil să ai o viziune clară despre raporturile structural-funcționale dintre propozițiile care formează fraza (complexă) din limba franceză. Aceste și alte idei gramaticale nu puteau fi promovate fără un metalimbaj adecvat. Prof. M. Ioniță propune o serie de termeni care oglindesc reușit realitatea propusă. Astfel, în structura gramaticală *en chantant*, *en* este *la béquille du gérondif* sau *la cheville morphologique*. Iar în „*Syntaxe française*”, găsim termenii *prédictat nominal cumulatif* (care explicitează natura complexă și pluriaspectuală a acestei părți principale a propoziției), *prédictat amorphe* (exprimat prin forme non-personale ale verbului).

Este necesar de remarcat o altă fațetă a activității multidimensionale a prof. M. Ioniță - cea de promovare a colegilor săi mai tineri, de susținere a eforturilor lor depuse în proceul complex de studiere a limbii franceze. În acest sens, vom aminti că prof. M. Ioniță are 9 monografii, studii, cercetări științifice. Și doar două îl au drept autor singular pe prof. M. Ioniță -

---

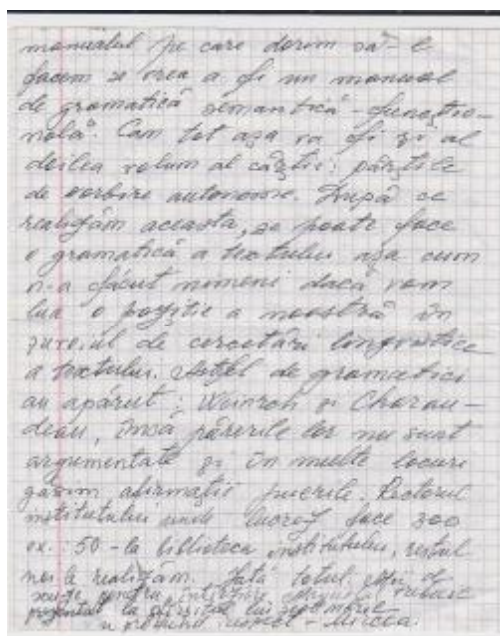
¹Ioniță, M., Banaru, V. *Syntaxe française*, p. 7.

Grammaire française. Chișinău, 1991 și *Глоссарий контекстологических связей. Chișinău, 1981*. Pe celelalte lucrări, alături de numele lui, figurează și numele celor care i-au acceptat și împărtășit ideile, i-au continuat felul de gândire teoretică, fiecare aducându-și contribuția în măsura posibilităților. Astfel, prof. M. Ioniță le-a pus în lumină eforturile de cercetător și, în ultimă instanță, le-a deschis frumoase perspective următorilor colegi-profesori universitari: E. Prus, A. Rusu, N. Crivceanschi, G. Primovici, A. Lența, M. Potapova (Moscova). Să menționăm aici publicațiile al căror prim autor și îndrumător este prof. M. Ioniță: *Syntaxe française*. Chișinău, 1990; *Les mots polyfonctionnels en français contemporain*. Chișinău, 1987; *Le verbe français. Grammaire et exercices de grammaire*. Chișinău, 1990; *Проблемы логико-синтаксической организации предложения*. Chișinău, 1982. Adevărat pilon al intelectualității basarabene!

Îmi este greu să uit grija pe care o purta doctorandelor A. Coșciug și L. Gheorghică. Cu câtă dragoste și mândrie venea el la Chișinău și stătea de vorbă cu prof. Anatol Ciobanu și prof. Victor Banaru pentru a pregăti drumul spre susținerea tezelor de doctorat de către aceste tinere cercetătoare!

Câtă liniște sufletească și satisfacție morală și intelectuală ar simți el constatând că fostele lui doctorande i-au realizat strădania, au susținut tezele și ocupă astăzi locuri de frunte printre colegii de la Catedra de filologie franceză a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți care, sperăm, va purta numele inegalabilului gramatician, redutabilului profesor, omenescului și neuitatului șef de catedră Mircea Ioniță, adevărat pilon al intelectualității noastre.

Aș încheia aceste rânduri ale mele cu un pasaj dintr-o scrisoare de la prof. M. Ioniță, pe care mi-a trimis-o când era deja bolnav și vorbea cu greu:

manuscul pe care dorim să-l
dădăm și crea o fi un manual
de gramatică semantică - funcțio-
nala. Căci tot așa m-a și și al
derla volum al cărții, părțile
de scriere autorului. După ce
realizăm aceasta, se poate face
e gramatică a textului așa cum
n-a făcut nimeni dacă vom
lua o pagină a noastră în
procesul de cercetare lingvistică
a textului. Căpăt de gramatică
au apărut: Wierzbic și Charau-
deau, însă părerile lor nu sunt
argumentate și în multe locuri
găsim afirmații necorecte. Textul
măritatului este foarte mare 300
ex. 50 - la biblioteca institutului, restul
nu-l realizăm. Până la sfârșitul
anului 2000-2001 în Chișinău, să găsim
propuneri la sfârșit, să găsim
a scrierilor noastre - în text.

„...manualul pe care dorim să-l facem se vrea a fi un manual de gramatică semantico-funcțională. Cam tot așa va fi și al doilea volum al cărții: părțile de vorbire autonome. După ce realizăm aceasta, se poate face o gramatică a textului așa cum n-a făcut nimeni, dacă vom lua o poziție a noastră în șuvoiul de cercetări lingvistice ale textului. Astfel de gramatici au apărut la Weinrich și Charaudeau, însă părerile lor nu sunt argumentate și în multe locuri puerile...”.

Era vorba, deci, despre o gramatică în trei volume. Primul volum urma să fie o gramatică funcțional-semantică, al doilea volum - o gramatică a părților de vorbire, iar al treilea - o gramatică a textului literar. Iată care îi erau intențiile, planurile de viitor. Proiecte de noi abordări ale materialului faptic, proiecte de gramatici și monografii cu care să-și sprijine numele de teoretician și gramatician de primă lumină în spațiul nostru basarabean, cărți care urmau să expliciteze cele acumulate de-a lungul timpului, marea lui cultură teoretică, flerul lui de mare gramatician. Dar Cel de Sus a ordonat altfel lucrurile.

Continui și astăzi, după atâția ani, să-l văd alături de regretatul prof. Victor Banaru, când se discuta structura originalei „Syntaxe française”. Îi aud încă vocea, puțin răgușită, dar sigură și convingătoare, cu care ne explica gândurile sale, ne convingea de necesitatea abordării diferențiate a structurilor verbale de tipul *oser faire qch* și *vouloir faire qch*. Îl mai aud în timpul examenelor de stat punându-le studenților întrebări în graiul lui sturzenean din nordul Republicii: „Iaca spune-mi, ti rog, ci funcții ari cuvântul...”

...Câtă naturalețe, câtă căldură părintească în vorba înțeleptului profesor, câtă amplitudine interpretativă...

Mi-l închipui și astăzi mergând acasă pentru a-și continua lucrul: a corecta, a căuta exemple pentru un nou articol, pentru o nouă lucrare teoretică. Și așa timp de mai mulți ani. Scumpa, iminenta și nemiloasa rutină care, comparabilă cu timpul, cu anii ce trec fulgerător, îți mușcă nesățios și necruțător din inimă, din fizic și le topește văzând cu ochii, lăsând în urmă ravagii.

Stimați colegi... L-am stimat, i-am apreciat scrierile științifice și o să-i promovez ideile atât timp cât voi fi să vorbesc în aulele studențești sau în fața profesorilor de limba franceză despre oamenii iluștri ai pământului nostru, despre cei care au făcut plinul profesiei de pedagog, de cercetător și de om al omeniei.

Vă mulțumesc.